

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

Aan:

ZEER VERTROUWELIJKcc T
Hr Ms Amb. Parijs
DGES

Hoewel aanvankelijk niet mijn bedoeling, acht ik het dienstig de inhoud vast te leggen van een gesprek met Staatssecretaris Lipkowski in Parijs op 16 dezer.

De Heer Lipkowski had aan Hr Ms Ambassadeur gevraagd of hij mij die dag volstrekt informeel en zonder enige publiciteit kon ontmoeten. Baron Bentinck had begrepen dat hij zelfs zijn Minister niet zou inlichten. Dit gesprek onder vier ogen vond hierop plaats op Hr Ms Ambassade in de late namiddag van genoemde dag en duurde ruim een uur. Mijn bezoeker ving aan met te bevestigen, dat hij ons onderhoud als strikt vertrouwelijk wenste te beschouwen en de zekerheid moest hebben, dat geen enkele ruchtbaarheid zou worden gegeven, hetgeen ik uiteraard heb toegezegd. Wel had hij, aangezien hij zulks correcter achtte, Minister Debré toch maar ingelicht over onze ontmoeting.

Hieronder volgt een verslag van het besprokene.

Enige weken geleden had de Heer Pompidou de Staatssecretaris bij zich uitgenodigd en hem gevraagd zijn ideëen over de door Frankrijk te voeren Europese politiek uiteen te zetten "comme si vous étiez Ministre des Affaires étrangères". De Staatssecretaris had daarop een betoog gehouden langs de volgende lijnen.

De nieuwe Franse Regering zou doelbewust een positievere Europese politiek dienen te volgen, zowel in de Gemeenschappen als daar buiten. In Brussel zou men moeten streven naar uitbreiding der Gemeenschappen in de eerste plaats met het Verenigd Koninkrijk. Indien Frankrijk deze politiek niet zou volgen, dan zou Engeland, gezien zijn met name zwakke economische positie, onweersstaanbaar op den duur tot een soort satelliet van de Verenigde Staten afzakken en geen bijdrage meer kunnen

-leveren-

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

Aan:

- 2 -

leveren aan de Europese eenheid en aan een werkelijke Europese politiek. Voorts zou Frankrijk, onder handhaving uiteraard van de banden van goede verstandhouding met Duitsland, de Duits/Franse relatie niet, zoals de vorige Regering, voortdurend als iets uitzonderlijks moeten onderstrepen, doch het accent wat verleggen naar samenwerking met de natuurlijke geallieerden van Frankrijk, speciaal de Benelux en Italië en daarnaast ook met Engeland. Pompidou had hierop gevraagd naar Lipkowski's oordeel over mijn politieke instelling tegenover Frankrijk en of niet te vrezen was "que Monsieur Luns s'efforcera de nous faire suivre une politique d'intégration européenne trop hardie et exagérée qui ne tiendra pas compte des intérêts vitaux de la France". Was voorts niet te vrezen dat Nederland "afin de réduire l'influence française" toch steeds politieke aansluiting zou zoeken bij het Verenigd Koninkrijk? Mijn bezoeker meende de nieuwe President van Frankrijk te hebben kunnen geruststellen over mijn instelling tegenover Frankrijk en over de Nederlandse Europese politiek. Hij had met klem gesteld, dat nóch ikzelf nóch de Nederlandse Regering anti-Frans zijn ingesteld, doch slechts uit begrijpelijke reactie op een Franse politiek die het Verenigd Europa afwees, de EEG niet wilde uitbreiden en de indruk gaf Europa onder een ouderwets hegemonie-stelsel van Frankrijk/Duitsland te willen brengen, zich pro Engels heeft opgesteld. Hij was ervan overtuigd, dat, indien Frankrijk de uitbreiding der Gemeenschappen zou toelaten en de weg van een Verenigd Europa, zij het met enige voorzichtigheid, zou opgaan, Nederland geen tegen de belangen van Frankrijk gerichte politiek zou volgen. Daarenboven had de huidige ~~Nederlandse~~ Minister van Buitenlandse Zaken van Nederland een duidelijk pro-Franse persoonlijke instelling.

Ik heb de bovenstaande analyse beaamd en nogmaals onderstreept dat onze Europese politiek door werkelijke idealen wordt geïnspireerd en dat wij zeker niet gedreven worden door pro-Engelse sentimenten. Eerder het tegendeel. Ik heb daarbij gewag gemaakt van onze huidige bilaterale moeilijkheden met Londen. Een voorrangspositie van Duitsland in Europa doch ook van Engeland wordt door ons nóch bevorderd nóch gewenst. De Heer Lipkowski verklaarde vervolgens dat men op de Quai d'Orsay grote waardering heeft voor de wijze

-waarop-

MEMORANDUM

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

Aan:

- 3 -

waarop de Nederlandse delegatie op 9 dezer te Bonn is opgetreden tegenover de Britten voor wat betreft de ultra-centrifuge-samenwerking en ook dat men verheugd was dat ik in Den Haag afstand had genomen van het idee van Minister Brandt om een Conferentie der Zeven te beleggen over de Britse toetreding. Terecht had ik toen verklaard, dat dit punt in de eerste plaats in Brussel thuis hoort en aldaar diende te worden behandeld. Hij vermeldde voorts dat hij met Pompidou ook de Duitse aarzelingen tegenover het N.P.V. had besproken en dat de nieuwe President, evenals Generaal de Gaulle, volstrekt afwijzend staat tegenover iedere Duitse poging tot inspraak op het atoomwapen, laat staan tot het verkrijgen van een eigen Duitse atoommacht. In Parijs wantrouwde men Strauss en in mindere mate zijn collega Stoltenberg. Volgens Lipkowski was Strauss slechts pro de Gaulle geweest in de hoop op Franse medewerking bij de opbouw van een Duits atoomwapen. Toen deze hoop geheel ijdel bleek, was hij onmiddellijk "Europeaan" geworden. In mei was Lipkowski in Moskou geweest en had anderhalf uur met Gromyko gesproken. De Sovjet Regering was "atterré" geweest bij de gedachte dat Poher President zou kunnen worden. De Russen hadden niet begrepen waarom de Gaulle het risico had genomen weg te moeten gaan en nog veel minder waarom het Franse volk zich tegen hem had gekeerd. "Lorsqu'on a un bon Czar on le garde", zo had Gromyko opgemerkt. Ook had hij de absolute Russische afwijzing van een Duits atoomwapen nogmaals benadrukt.

Hierna vroeg Lipkowski mij naar de in de komende maanden in Europa te volgen procedures. Ik heb mijn gedachten over een "déclaration d'intention" uiteengezet en eraan toegevoegd, dat ik bereid zou zijn een beslissing over een in juli door mij te Brussel in te dienen tekst eventueel uit te stellen tot na de vakantie. Volgens Lipkowski zou de nieuwe Franse Regering wellicht bereid zijn met zulk een tekst mee te gaan indien deze althans niet al te specifiek was en zich zou beperken tot het uitspreken van een consensus over de gewenste uitbreiding der Gemeenschap en hoogstens nog de hoop dat bijv. dit najaar zou kunnen worden begonnen met onderhandelingen.

-Voor-

MEMORANDUM

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

Aan:

- 4 -

Voor wat de Britse candidatuur betreft, heb ik opgemerkt dat het voor de E.E.G. bijzonder moeilijk zou zijn preliminaire Franse condities te aanvaarden alvorens tot uitbreiding der Gemeenschappen te besluiten. Lipkowski had terzake aan President Pompidou gezegd, dat men zeer wel besprekingen in de E.E.G. tussen de Zes over brandende vraagstukken (Landbouw!) zou kunnen combineren met onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk over toetreding. Voorts had hij gepleit voor een meer open houding tegenover het integratieproces. Men zou zich kunnen indenken dat men bijv. sectorengewijs in de E.E.G. zou integreren terwijl men daarnaast - wellicht voor of na algemene Europese verkiezingen - aan het Parlement der Gemeenschappen grotere bevoegdheden zou kunnen geven. De reactie van de Heer Pompidou op zijn ideëen was niet duidelijk afwijzend geweest.

De nieuwe Franse Regering zou volgens mijn bezoeker bepaald rekening moeten houden met de Gaulle als politieke factor. De bejaarde oud-President was niet van plan om "otium cum dignitate" te gaan bedrijven en zou "une présence assez formidable dans les coulisses" blijken te zijn. Een aanwijzing was reeds geweest het afzien door Pompidou van een benoeming van Giscard d'Estaing als Minister van Buitenlandse Zaken.

Nog vernam ik dat Minister Debré zeer ontstemd was geweest over de vriendelijke woorden, die ik in een interview aan de "Corriere della Sera" had gewijd aan Giscard d'Estaing, "car ces deux messieurs se détestent." Naar aanleiding van mijn verweer, dat ik uiteraard niet anders dan iets vriendelijks kon zeggen toen mijn oordeel over genoemde Franse politicus als mogelijke Minister van Buitenlandse Zaken werd gevraagd, zei de Heer Lipkowski e.e.a. bij zijn Minister recht te zullen zetten.

Voorts spraken wij over de mogelijkheden voor Frankrijk weer actief deel te nemen aan het werk in de Ministerraad van de WEU. Ik verklaarde in mijn rede voor de WEU-Assemblée op 17 dezer zeer gematigd te zullen zijn en slechts de algemene wens van de zes partners te zullen vertolken, dat Frankrijk "sa place légitime au Conseil" zou hernemen. De door Lipkowski

-hierop-

MEMORANDUM

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

Aan:

- 5 -

hierop uitgesproken moeilijkheid voor Parijs om zonder prestigeverlies weer in de WEU-Raad te verschijnen, heb ik gepareerd met de suggestie om bij het bezoek dat ik toch aan mijn nieuwe ambtgenoot zal moeten brengen om hem in te lichten over de vergadering in Den Haag, daarbij een formule te bespreken, die de Franse Regering enige genoegdoening zou geven. Ik dacht bijv. aan een verklaring, dat de zeven partners geen onderwerp zouden aansnijden, dat duidelijk "embarrassant" zou zijn voor een van hen. Mijn gesprekspartner beaamde dat hierdoor wellicht de spoedige terugkeer van Frankrijk mogelijk zou worden.

Tenslotte deelde Lipkowski mij nog zeer vertrouwelijk mede, dat op de dag van onze ontmoeting (dus 16 dezer) de toekomstige Minister-President Chaban-Delmas aan Debré had gezegd, dat hij hem hoogstwaarschijnlijk als Minister van Buitenlandse Zaken zou handhaven in welk geval hijzelf (d.i. Lipkowski) eveneens zijn functie zou behouden. De huidige Minister-President, Couve de Murville, zou geheel van het politieke toneel verdwijnen.

De hierboven weergegeven bespreking vond plaats in een uitermate vriendschappelijke sfeer.

DEN HAAG, 19 juni 1969